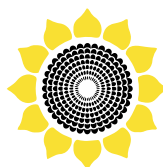

KÄSIRAAMAT

Kasvatame ja kasvame koos:
põlvkondadevaheline koostöö
kogukonnaaedades

Nordplus

VILNIAUS VERKIŲ
MOKYKLA -
DAUGIAFUNKCIS
CENTRAS

KASVATAME JA KASVAME KOOS KÄSIRAAMAT

TOETAME HEV NOORI
LÄBI AIANDUSE JA LOODUSE

Väljaande sisu eest vastutab koostaja ning Danish Agency for Higher Education and Science – programmi Nordplus Horizontal haldaja – ei vastuta selles sisalduva teabe võimaliku kasutamise eest.

Sisukord

1. Tere tulemast, maheaednik!.....	4
2. Mis muudab aiatöö eriliseks?.....	4
3. HEV noorte mõistmine.....	4
4. Aiandustegevuseks ette valmistumine.....	5
5. Meelte kasutamine aias	5
6. Ühenduse loomine looduse ja üksteisega.....	6
7. Paindlikud ideed tegevusteks	6
8. Turvalisuse ja heaolu tagamine.....	7
9. Juhendaja mõtisklused.....	7
10. Aiandustunni kavandamine.....	8
12. HEV (hariduslik erivajadus) kui lai üldmõiste.....	9
13. Aiandustegevuste kavandamise mudel.....	10
14. Tunnikava näidised.....	12
15. Lõpetuseks.....	19

See juhendmaterjal sisaldab näpunäiteid, kuidas õpetada erivajadustega (HEV) noortele praktilisi aiandusoskusi, edendades samal ajal meeskonnatööd ja keskkonnateadlikkust.

1. Tere tulemast, maheaednik!

Aitäh, et jagate oma aega, teadmisi ja armastust aianduse vastu. See käsiraamat aitab teil juhendada hariduslike erivajadustega (HEV) õpilasi lihtsal ja tähendusrikkal moel.

Te ei pea olema õpetaja – piisab sellest, kui olete lahke ja kannatlik aednik, kellele meeldib aidata teistel kasvada.

Teie roll:

- Olge juhendaja ja sõber.
- Julgustage õppimist läbi tegutsemise.
- Aidake kõigil tunda end turvaliselt, rahulikult ja uhkena.

Sellest käsiraamatust leiate praktilisi ideid ja juhiseid, mis aitavad teil selles rollis end kindlalt tunda.

2. Mis muudab aiatöö eriliseks?

Aiandus on lahke õpetaja. Aias saab õppida puudutuse, lõhna, heli, maitsmise ja nägemise kaudu.

Aias saavad õpilased:

- tunda mulda ja seemneid oma kätes,
- nuusutada maitsetaimi ja lilli,
- kuulata linde, putukaid ja tuult,
- jälgida, kuidas loodus kasvab ja muutub,
- maitsta toitu, mida nad on aidanud ise kasvatada.

Aiandus õpetab ka kannatlikkust, meeskonnatööd ja hoolivust – samu väärtusi, mis hoiavad kogukonna tugevana.

Need kogemused on eriti tähendusrikkad hariduslike erivajadustega (HEV) õpilastele, sest võimaldavad õppimist, mis on konkreetne ja rikastav.

3. HEV noorte mõistmine

Iga õppija on erinev. Mõned võivad vajada abi liikumisel või suhtlemisel; teised vajavad vaikset aega või rohkem kordamist.

Lihtsad põhimõtted HEV õppijate juhendamisel:

- Rääkige selgelt ja näidake ette, mida teha.
- Andke üks juhis korraga ja tehke aeglaselt, sujuvad üleminekud uuele tegevusele.
- Olge rahulik ja sõbralik – ärge kunagi kiirustage.
- Märgake ja ennetage sensoorset ülekoormust (müra, liigset segadust, eredat valgust, jms)
- Olge ise eeskujuks, kuidas rääkida, küsimusi esitada, abi paluda, jm.

Kui õpilane tunneb end ebakindlalt, laske tal alguses lihtsalt vaadata või teha väiksem osa ülesandest. Võite alati öelda: „Teeme seda koos.” Mõistmine ja paindlikkus on edu aluseks!

Aiandustegevuseks ette valmistumine

Aiandustunni osad:

1. Kogunemine ja tervitus

- Kohtuge rahulikus kohas.
- Rääkige, mis täna toimuma hakkab.
- Näidake tööriistu ja taimi.
- Laske kõigil katsuda, nuusutada ja vaadata seda, mida kasutama hakkate.

2. Tegutsemine ja avastamine

- Näidake ette aeglaselt.
- Aidake igal õpilasel leida endale sobiv tegevus – kaevamine, kastmine, joonistamine või putukate vaatlemine.
- Julgustage meeskonnatööd ja vestlust.
- Nautige koos looduse helisid, lõhnu ja puudutust.

3. Puhkus ja mõtisklus

- Istuge vaikselt, et puhata, kuulata looduse hääli või jagada seda, mida õpiti.
- Küsige: „Mida sa täna märkasid?” või „Mis sulle kõige rohkem meeldis?”
- Lõpetage tänu ja naeratustega.

See lihtne ülesehitus aitab luua kindlustunnet ja etteaimatavust, jättes samas ruumi vabadusele ja loovusele. Kui aias olemise aeg on pikem, lähevad osad 2-3 kordamisele.

5. Meelte kasutamine aias

Aiandus on keha ja südant haarav kogemus. Kasutage kõiki meeli!

- Kompimine/puudutamine – katsuge mulda, seemneid, lehti ja puukoort.
- Haistmine – hõõruge piparmündi, basiiliku või lavendli lehti; arvake ära lõhn.
- Nägemine – märgake värve, kujusid, varje ja muutusi taimede kasvamises.

- Kuulmine – kuulake linde, putukaid, sahisevaid lehti või kastmise heli.
- Maitsmine – maitske ürte, salatit, marju või taimedest tehtud teed (ohutult!).

Julgustage rahulikku märkamist, näiteks:

„Pane silmad kinni ja kuula” või „Nuusuta seda lehte — mida see sulle meenutab?”

Meelte ja tajudega seotud tegevused aitavad õpilastel olla kohal, tunda end rahulikult ja olla loodusega ühenduses.

6. Ühenduse loomine looduse ja üksteisega

Teie kohalolek ja hoolivus on sama olulised kui taimed. Kui te koos aiategevusi teete:

- Jagage oma mälestusi aedadest, saagikoristusest või aastaegadest.
- Laske õpilastel väljendada oma tundeid sõnade, žestide või joonistuste kaudu.
- Märgake koos ilu – õitsevat lille, vihmaussi mullas või pilvi taevas.
- Julgustage rahulikku vestlust, kuulamist ja küsimuste esitamist selle kohta, mida teised märkavad.
- Tähistage koos väikesi saavutusi – külvatud seemet, äratuntud lehte või avastatud uut lõhna.

„Aed kasvab siis, kui me kõik selle eest hoolitseme – ja kasvame ka ise.”

Loodusega ühenduse loomine aitab õpilastel arendada ka empaatiat, kannatlikkust ja teadvelolekut. Lihtsad tegevused, nagu taime hoolikas kastmine või teo jälgimine õpetavad austust elusolendite vastu ja meie ühise vastutuse tunnet looduse eest. Eakate aednikega koos töötades saavad õpilased õppida eeskujust, tunda end toetatuna ning kogeda põlvkondadevahelist sõprust rahulikus ja hoolivas keskkonnas. Need ühised hetked loovad usaldust, tugevdavad suhteid ning aitavad õpilastel tunda end turvaliselt, väärtustatuna ja seotuna nii looduse kui ka üksteisega.

7. Paindlikud ideed tegevusteks

Saate aega kohandada – mõned tegevused võivad kesta 20 minutit, teised paar tundi. Liikuge sobivas tempos ja jälgige alati õpilaste energiataset ja kaasatust.

 Istutamine ja hooldamine – külvake seemneid, tehke sildid, rääkige sellest, mida taimed vajavad, ja jälgige, kuidas taimed aja jooksul kasvavad.

 Meeltega avastamine – looge puudutuskaardid, lõhnarada või värvikollaaž, et julgustada uudishimu ja meelte kaudu tajumist.

- 🦋 Looduse avastamine – leidke putukaid, linde või mullas elavaid organisme; alustage komposti tegemist; märgake mustreid ja seoseid ökosüsteemis.
- 🍓 Maitsmine ja toit taimedest – korjake maitsetaimi või köögivilju, tehke teed või lihtsat salatit; avastage maitseid turvaliselt ja arutage, mida mahetoit tähendab.
- 🎨 Loomine loodusega – värvige kive, tehke lehejäljendeid, kaunistage aiaruumi või meisterdage väikseid loodusest inspireeritud esemeid.
- 🗣️ Jagamine ja tähistamine – korraldage lõikuspidu, kutsuge õpetajad ja pered külla, laulge koos või jagage aiaga seotud lugusid.

Nõuanne juhendajatele: laske noortel valida, millist tegevust nad soovivad teha. Paindlikkus toetab enesekindlust, iseseisvust ja kaasatust.

8. Turvalisuse ja heaolu tagamine

Turvalisus ja heaolu on aias edukalt tegutsemise aluseks.

- Kontrollige alati, et tööriistad oleksid ohutud ja puhtad.
- Rõhutage sobivat riietust, varustage õpilased töökinnastega.
- Hoidke joogivesi lähedal.
- Vältige mürgiseid, kõrvetavaid või teravate osadega taimi.
- Tagage vaikne ja varjuline puhkeala juhuks, kui keegi vajab puhkust.

Kõige olulisem on hoida rahulikku, sõbralikku ja julgustavat õhkkonda. Naeratage, märgake pingutust ja tähistage väikeseid edusamme – keskkond, mille loote, on sama oluline kui tegevused ise.

Nõuanne juhendajatele: julgustage õpilasi ütlema, kui nad tunnevad end väsinuna, ebakindlalt või vajavad abi. Sellise võimaluse loomine aitab luua usaldust.

9. Juhendaja mõtisklused

Pärast igat aiatundi võtke hetk, et peatuda ja mõtiskleda:

- Mis läks täna hästi?
- Kes tundus kõige õnnelikum või enesekindlam?
- Kas keegi vajab rohkem tuge või julgustust?
- Mida te õpilas(t)elt õppisite?

Täitke aiatunni registreerimisleht, tehke foto, pange kirja lühike kokkuvõte. Need mõtisklused aitavad teil järgmisi tegevusi paremini planeerida ning panna tähele edusamme ja ühtekuuluvustunnet.

Nõuanne juhendajatele: mõtisklus ei pea olema pikk – isegi paar lauset või lihtne naerunäo hinnang võib aidata järgmise tegevuse kavandamisel.

10. "Kasvatame ja kasvame koos" aiandustunni kavandamine

Projekt toob kokku 12–18-aastased HEV noored ja eakad kogenud aednikud (edaspidi: juhendajad), et tegutseda ühiselt aias. Koos töötades edendame tööharjumust, vastastikust austust, keskkonnaharidust, praktilisi aiandusteadmisi ja põlvkondadevahelist sidet.

Püüame teha nii, et õppija:

- kasutab kõiki oma meeli looduse märkamiseks, uurimiseks ja kirjeldamiseks;
- osaleb turvaliselt ja enesekindlalt praktilistes aiatöodes;
- mõistab, kuidas mahedalt kasvatatud toit toetab tervist ja heaolu;
- näitab üles algteadmisi ökosüsteemidest, tervest mullast ja elurikkusest ning mõistab, kuidas meie maheaed aitab luua liigirikkust;
- suhtleb ja tegutseb sõbralikult ning teeb koostööd;
- panustab enesekindlalt tööülesannete täitmisesse.

Põlvkondadevahelised rollid

Eakad aiapidajad-juhendajad on:

- aiandusoskuste edasiandjad;
- sõbralikud juhendajad ja kaastöötajad;
- emotsionaalsed ankrud oma rahustava kohaloluga.

HEV-õppijad on:

- aktiivsed aednikud, kellele on tagatud toetatud iseseisvus;
- õppijad ja panustajad;
- ühise aiaruumi eest hoolitsejad.

Hindamine

Hindamine on toetav, keskendudes soorituse asemel õppija osalusele, heaolule ja suhtlusele. See ühendab juhendaja tähelepanekud tööülesannete täitmise ja koostöö kohta ning lihtsa eneseanalüüsi, mis on osa igast õppetunnist. Eneseanalüüsi käigus mõtestab õppija oma tundeid, valides kolme valiku vahel (nt: mulle meeldis, oli nii ja naa, oli raske/vajasin abi). See jõukohane enesehinnang toetab õpilase emotsionaalset teadlikkust ja annab juhendajale tagasisidet järgmiste kohtumiste planeerimiseks.

HARIDUSLIKUD ERIVAJADUSED (HEV) KUI LAI ÜLDMÕISTE

Hariduslike erivajaduste neli sammast:

- **Õpiraskused ja intellektuaalne areng** hõlmab nii spetsiifilisi raskusi (nt düsleksia, düsgraafia, düskalkuulia) kui ka kergem kuni sügavat intellektipuuget.
- **Meele-, kõne- ja liikumispuuded:** nägemis- ja kuulmislangus, füüsilised liikumiskiirangud ning erinevad kõnehäired.
- **Käitumis- ja tundeeluhäired:** püsivad või korduvad raskused käitumise reguleerimisel, emotsioonide juhtimisel ja sotsiaalsetes suhetes, mis mõjutavad toimetulekut.
- **Erandlik andekus:** võimed ühes või mitmes valdkonnas (nt matemaatika, muusika, keeled, loovus) ületavad märkimisväärselt eakaaslaste tavapärast taset.

Kõigi nende kategooriate ühine nimetaja on vajadus kohandatud õpikeskkonna, meetodite või tugispetsialistide järele, et igaüks saaks õppida temale sobivaimal moel.

Neurokirevus (*neurodivergence*) on osa inimlikust mitmekesisusest. Kuigi me jaotasime erivajadused selguse huvides nelja samba alla, siis neurokirevus on nagu võrgustik, mis ulatub üle nende piiride. See hõlmab nii õppimise, käitumise kui tundeelu eripärasid, mis sageli omavahel põimuvad.

- Autismispektri häire (ASH) iseloomustab eripärasid eneseväljenduses, sotsiaalses suhtluses ja sensoorses töötlemises.

Soovitus: "**Ütle täpselt, mida teha, ja anna aega reageerida.**"

- Aktiivsuse- ja tähelepanuhäire (ATH) mõjutab keskendumisvõimet, impulsiivsust, energiataset ja emotsioonidega toimetulekut.

Soovitus: "**Üks samm korraga**".

- Tourette'i sündroom on neuroloogiline seisund, millega kaasnevad tahtmatud liigutused või helid (tikid).

Soovitus: "**Ignoreeri tikke, keskendu tegevusele.**"

- Ärevushäire on püsiv, ülemäärane ja intensiivne mure, mis segab igapäevaseid tegevusi.

Soovitus: "**Hoia rutiini, pehmenda üleminekuid ja paku rahustavat tegevust.**"

Kokkuvõtteks: Meie lähtume aiatöös õppija tegelikest vajadustest ja enesetundest, mitte meditsiinilisest diagnoosist. Meie roll aias on olla toeks seal, kus on takistus, sõltumata sellest, mis nime see ametlikult kannab. Iga õppija on erinev – olgu need erinevused suhtlemises, vaikusevajaduses või kordamiste arvus. Aed on suurepärane koht, kus me saame luua keskkonna, mis toetab kõiki, väärtustades pingutust ja koos töötamist.

AIATEGEVUSTE KAVANDAMISE MUDEL

Ajaraam (paindlik)	Tegevused	Miks me seda teeme?
Saabumine ja emotsionaalne tasakaal 5-15 min	- Tutvuge iga õppijaga nimepidi ja talle sobival tervitusviisil (naeratus, käepigistus, kallistus). - Selgitage kohtumise kulgu lihtsalt ja aeglaselt. Küsige, kas kõik on arusaadav. - Pakkuge sissejuhatust meeltele: * Aiahelide kuulatamine * Millegi aiast pärineva nuusutamine (münt, petersell?) * Aeglane jalutuskäik aias, keskkonnaga harjumine	Aitab õppijatel tunda end turvaliselt, rahulikult ja ettevalmistunult. Toetab aia keskkonda ja aiatöödele üleminekut ning vähendab ärevust.
Selge sissejuhatus ja ette näitamine 10 min	- Sõnastage ülesanne ja selgitage tööetappe lihtsas keeles, võimalusel visuaalsete sümbolitega. - Näidake oma lemmiktaime või -tööriista. - Näidake õppijatele nende materjale ja tööriistu; laske neil neid uurida, katsuda ning asjakohaseid küsimusi küsida.	Loob kogemusliku arusaamise
Turvalisus ja meelte erksus 5 – 10 min	- Arutage läbi ja leppige kokku ohutusreeglid. Näidake, kuidas tööriistu ohutult kasutada, jagage laiali kindad, näidake kätte varjualune jne. - Arutage läbi ja leppige kokku tegutsemisreeglid (nt „Kui töö on valmis, siis...“, „Me jagame tööriistu...“, „Kui sa ei tea, kuidas teha, siis...“).	Loob usaldust ja turvatunnet.

AIATEGEVUSTE KAVANDAMISE MUDEL (JÄTKUB)

Ajaraam (paindlik)	Tegevused	Miks me seda teeme?
Juhendatud praktiline aiatöö 30-60 min	- Näidake tööetappe ette vaikides või väheste sõnadega, üks ülesanne korraga. - Õppijad saavad valida ülesandeid; neid võib jagada paaridesse (nt üks teeb augu, teine istutab) või panna paaridena kokku juhendaja(te)ga. - Vajadusel pakkuge leebet (füüsilist) juhendamist.	Õppimine vaatluse ja imiteerimise kaudu. Emotsionaalse turvatunde loomine, mis soodustab õppimist.
Puhkepaus ja vaatlus 5-15 min	- Vee joomine ja kerge eine. - Istuge vaikselt ja jälgige peenramaad: mis on muutunud? - Õpetajad jagavad mälestusi/lugusid ning vestlevad maheaianduse, toidu ja tervise teemadel.	Väsimuse ja ülekoormuse ennetamine. Info töötlemine läbi keskkonna, mitte läbi sõnade.
Juhendatud praktiline aiatöö jätkub 20-60 min	Töö jätkub samade põhimõtete alusel, võimalusel suurema iseseisvuse ja vähema juhendamisega.	Õppimine vaatluse ja imiteerimise kaudu. Soodustab iseseisvust ja enesekindlust.
Mõtestamine ja suhtlus 10 min	- Näita ja räägi – mida sa õppisid? Mille kohta soovid rohkem teada saada? - Eneseanalüüs: kuidas sul läks – mis õnnestus, mida tahaksid teha paremini? - Kiitke pingutust, mitte täiuslikkust. Julgustage vastastikust tänamist (õpetajad tänavad õppijaid ja õppijad eakaid juhendajaid).	Õpitu kinnistamine ja eneseväljendus. Iseseisvuse ja enesekindluse toetamine.
Positiivne lõpetamine 5 min	- Aeglane jalutuskäik läbi aia loodust jälgides. - Individuaalne hüvastijätt. - Võimalusel leppige kokku järgmine kohtumine.	Keskkonnateadlikkuse ja emotsionaalse heaolu toetamine

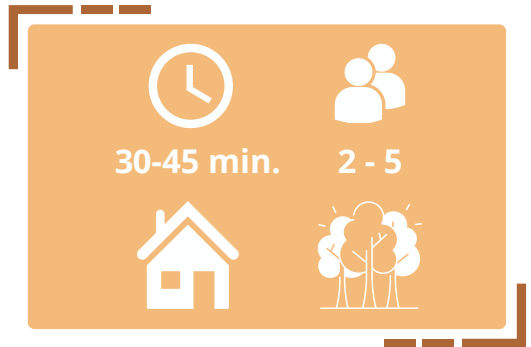
Tunnikava

Teema: rollide jaotus

Aine: Suhtlemisoskused

Kooliaste: 7–10 klassi HEV õpilased

Aeg: 45 minutit

Eesmärk:

Tutvustada õpilastele meeskonnatöö ja individuaalsete rollide põhimõtet ühistes aiandustegevustes, arendades suhtlemisoskust, koostööd ja vastutustunnet.

Ülesanded:

- Tuvastada vähemalt 3 erinevat rolli aiandustiimis.
- Täita meeskonnaga lihtne aiandusalane ülesanne.
- Näidata koostööoskust (kuulamine, oma järjekorra ootamine, abistamine).
- Reflekteerida oma panuse üle rühmatöös.

Tulemused:

Tunni lõpuks õpilased:

- nimetavad vähemalt 3 erinevat rolli aiandustiimis (nt Kastja, Istutaja, Rohija) ja täidavad meeskonnaga lihtsa aiandusalase ülesande;
- demonstreerivad koostööoskusi (nt kuulamine, oma järjekorra ootamine, abistamine);
- reflekteerivad oma panuse üle rühmatöös.

Materjalid:

Rinnasildid rollidega või pildid (näit. Kastja, Tööriistavalvur, Rohija, Istutaja, vm), aiatööriistad, kastekannud, ajakava nähtavalt koos aja võtmisega, kaardid (vt. lk. 18)

Soovituslik tunni ülesehitus:

- Sissejuhatus (10 min): Koos töötamise arutelu, rollide jagamine, tööülesannete selgitamine, näit.
 - o Kastja – annab taimedele juua
 - o Istutaja – paneb taime mulda
 - o Rohija – tõmbab umbrohus välja
 - o Tööriistavalvur – toob, jagab ja viib tööriistu
- Praktiline töö (25 min): Õpilased töötavad väikeses meeskonnas ja lõpetavad oma tööülesanded; õpetajad/juhendajad toetavad ja julgustavad koostöö tegemist.
- Kokkuvõtte/mõtisklus (10 min): Ringis jagamine ("Mis tööd sa tegid?" "Mis sulle meeldis?"); täitke tööleht (lisas); lõpetage ühishüüuga: "Tubli töö! Tubli mina! Tubli meie!"(osutatakse endale ja siis ringis teistele).

Lisa: tööleht

Ülesanne 1: Minu tänane töö

Märgi oma roll

Mida ma tegin:

(Joonista pilt/kasuta sümboleid oma tööülesande kirjeldamiseks)

Kuidas ma end tundsin:

- ☐ Mulle meeldis teistega koos töötada
- ☐ Oli suht OK
- ☐ Ma tahtsin teist tööd teha

Keda ma abistasin:

- ☐ Töötasin koos sõbraga
- ☐ Mina abistasin kedagi
- ☐ Keegi abistas mind

Ülesanne 2: Enesehindamine

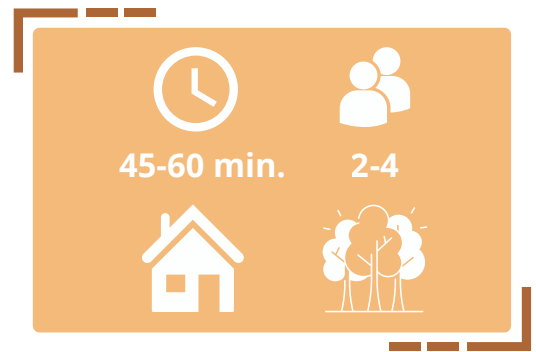
Märgi vastus, kuidas sa end tundsid töötamise ajal:

- 😊 Mulle meeldis
- 😐 Oli nii ja naa
- 😞 Oli raske/vajasin abi

Tunnikava

Aiandus vanasti

Põlvkondadevaheline õppimine
Kooliaste: 7–10 klassi HEV õpilased
Aeg: 45 - 60 minutit

Eesmärk:

Luua õpilastele võimalusi kuulata, luua kontakti ja suhelda eakate inimestega, jagades lugusid aiandusest, aastaegadest, toidutraditsioonidest või loodusest. Tund soodustab empaatia, kuulamisoskuse ja õpikäitumise arengut.

Ülesanded:

1. Kuulata ühe eaka inimese jagatud isiklikku aiandusmälestust.
2. Esitada või vastata küsimustele, kasutades sõnu, žeste või visuaale.
3. Märkata sarnasusi ja erinevusi õpilase ja eaka inimese kogemuste vahel.
4. Luua joonistus või refleksioon kuulatud loo põhjal.

Tulemused:

Tunni lõpuks õpilased:

- kuulavad vähemalt ühte eaka inimese jagatud isiklikku lugu;
- esitavad või vastavad küsimustele, kasutades sõnu, žeste või visuaale;
- märkavad sarnasusi ja erinevusi oma elu ja eaka inimese lugude vahel;
- osalevad ühises refleksiooni- või loovtegevuses, mis põhineb kuulatud lool.

Materjalid:

Visuaalsed tugikaardid: „Mul on küsimus“, „See meeldis mulle“, „Kas te saate korrata?“.

Joonistusvahendid või refleksioonilehed.

Loovjutustamise suunavad küsimused eakatele: „Mida sa lapsena kasvatasid?“, „Milline aiatöö sulle meeldis?“, „Kas sa istutasid kunagi midagi koos oma perega?“.

Salvestusseade või kaamera (nõusoleku korral) mälestuste talletamiseks.

Pärisesemed (nt vanad aiatööriistad, seemned, fotod – valikuline).

Soovituslik tunni ülesehitus:

- Sissejuhatus (10 min): Tervitage ja tutvustage eakat jutuvestjat; selgitage kuulamise reegleid ja austavat suhtumist.
- Tegevus (20–30 min): Eakas jutustab möödaniku aialugu; õpilased vastavad küsimuste või pildikaartidega; juhendaja toetab dialoogi.
- Kokkuvõtte/mõtisklus (15–20 min): Õpilased joonistavad mälestuste loo põhjal pildi; pange need üles näituseks „Aiandus vanasti“.

Soovituslik

Tunnikava – põlvkondadevaheline õppimine

Lisa: tööleht

Ülesanne 1: Minu lemmikosa jutustusest

☐ Taimed ☐ Inimesed ☐ Vanaaegsed tööd ☐ Toit ☐ Midagi muud

Ülesanne 2: Ma tahan küsida või ütleda:

o“Kas sa väsisid ära?”

o“Kas vanasti oli väga teistmoodi?”

o“Kas see oli tore?”

o“Kuidas maitses?”

o

Ülesanne 3: Joonista, mis sulle loost meelde jäi

Joonista

Ülesanne 4: Enesehindamine

Märgi vastus, kuidas sa end tundsid:

😊 Mulle meeldis

😐 Oli nii ja naa

😞 Oli raske/vajasin abi

1. Arutage noortega:

- o Milliseid toite saame oma kasvatatud taimedest teha?
- o Kes koristab saagi, kes otsib retsepte, kes kutsub külalised?
- o Mis tegevusi peale söömise me lõikuspeol veel teeme?

2. Valige välja retseptid ja jagage toiduvalmistamise ülesanded

3. Peo ettevalmistused

- Saagikoristus retseptide jaoks
- Kutsuge külalised
- Valmistage sildid laudadele, kaunistage ruum
- Harjutage külaliste vastuvõtmist ja toitude tutvustamist
- Tagage toitude serveerimisel puhtus ja hügieeninõuded

4. Lõikuspidu (lõpusündmus)

- Tervitage külalisi (õpetajad, pereliikmed, eakad juhendajad, tegevusjuhid)
- Serveerige aiasaadustest valmistatud toitu ja rääkige noorte aiategevustest
- Vabal valikul: lugude jutustamine, koos laulmine, õpilaste arvamused
- Tunnustage õpilasi: tublid töötajad, head kokkajad, meie kunstnikud, jm
- Jäädvustage sündmus ja tänage juhendajaid
- Hinnake sündmuse õnnestumist: tulijate arv ja aktiivne osalemine nii peol kui ettevalmistustes
- Võtke aiandustundide kogemus kokku ja julgustage edasi tegutsema.

Lisa: tööleht

Ülesanne 1: Minu roll lõikuspeol

Märgi õige vastus.

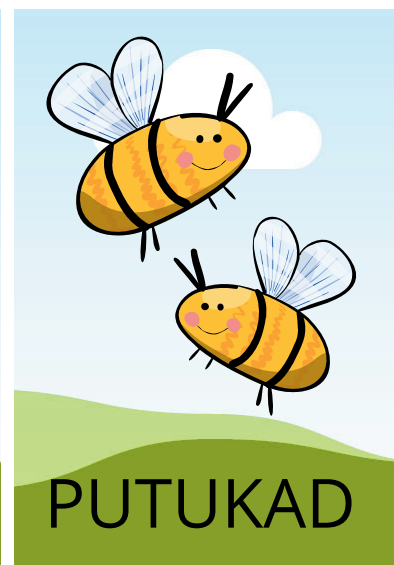
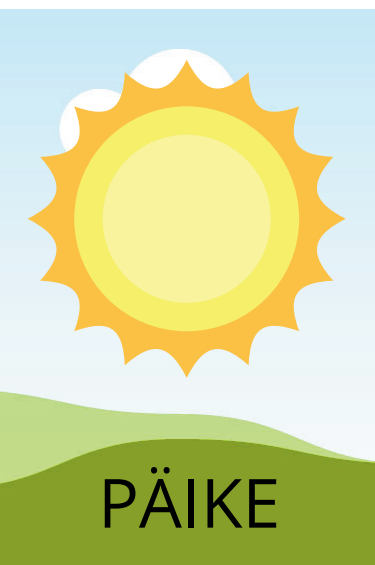
Mis toitu ma tegin või aitasin teha:

Mis aiasaaki ma toidu jaoks korjasin:

Task 2: Enesehindamine

Märgi vastus, kuidas sa end tundsid töötamise ajal:

- 😊 Mulle meeldis
- 😐 Oli nii ja naa
- 😞 Oli raske/vajasin abi

Lõpetuseks

Aiandus on suurepärane viis kasvatada noortes enesekindlust, uudishimu ja ühtekuuluvustunnet. Käeliste tegevuste, meeltega kogetu ja põlvkondadevahelise koostöö kaudu saavad haridusliku erivajadusega õppijad arendada praktilisi oskusi, emotsionaalset teadlikkust ja kuuluvustunnet. Samal ajal jagavad eakad juhendajad oma teadmisi, kannatlikkuse eeskuju ja elukogemust, luues vastastikku rikastava õpikeskkonna.

See käsiraamat annab juhiseid õppijate mõistmiseks, kaasavate tegevuste planeerimiseks, turvalisuse ja heaolu tagamiseks ning kogemuste mõtestamiseks.

„Kasvatame ja kasvame koos“ mudel ja tunnikavad on tööriistad, mis aitavad juhendajatel aiandustegevusi ette valmistada. Eduka aianduskogemuse südames on aga alati paindlikkus, empaatia ja loovus. Iga töö, rühm ja õppija on ainulaadne ning kõige paremad tulemused sünnivad osalejate vajaduste ja huvide märkamisest ning neile reageerimisest.

Täname juhendajaid, et olete osa sellest teekonnast ning panustate igasse kohtumisse kannatlikkust, hoolivust ja entusiasmi. Koos HEV õppijatega taimede eest hoolt kandes toidate te ka suhteid, oskusi ja rõõmu, mis kasvavad aiapiiridest palju kaugemale.

Projekti koordinaator

Tartu Maheaed (EE)

Projekti juhtimine ja aiandus

E-post: tartumaheaed@gmail.com

Kodulehekülg: <https://tartumaheaed.ee/>

Hariduspartner – HEV kool

Vilnius Verkių mokykla-daugiafunkcis centras (LT1)

Pedagoogiline sisu ja kaasava hariduse metoodika

E-post: info@verkiumokykla.lt

Kodulehekülg: <https://verkiumokykla.lt/>

Keskkonna ja kogukonna partner

Teiskon Salonsaari ühisus (FI)

Mahepõllumajadus ja põlvkondadevaheline koostöö

E-post: teiskonsalonsaari@gmail.com

Kodulehekülg: <https://salonsaareen.fi/>

Digitaalse ja täiskasvanuhariduse innovatsioon

VšĮ “Žinių kodas” (LT2)

Mitteformaalse õppimise koolituskavade ja digitaalse sisu arendamine

E-post: info@ziniukodas.lt

Kodulehekülg: www.ziniukodas.lt

Avaldame siirast tänu:

- **Õpilastele, õpetajatele ja lapsevanematele**, kes katsetavad aiandusõpet ning jagavad väärtuslikke kogemusi ja annavad tagasisidet.
- **Eakatele juhendajatele**, kes panustavad oma aega ja entusiasmi.
- Projekti rahvusvahelisele **tiimile**, kes loovad koos tunnikavu ja toetavad kogukonna kaasamist.
- **Nordplus programmile**, mis võimaldab valdkondadeülest koostööd, edendades võrdseid võimalusi, kaasatust ja kestlikkust hariduses.

Vastutuspiirang: Käesolev väljaanne kajastab ainult projektipartnerite seisukohti. Nordplus programm ei vastuta selles sisalduva teabe võimaliku kasutamise eest.

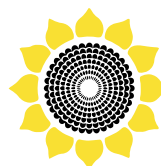
**GROWING
TOGETHER**

Väljaande sisu eest vastutab koostaja ning Danish Agency for Higher Education and Science – programmi Nordplus Horizontal haldaja – ei vastuta selles sisalduva teabe võimaliku kasutamise eest.

ŽINIŲ KODAS

**VILNIAUS VERKIŲ
MOKYKLA -
DAUGIAFUNKCIS
CENTRAS**

